

Sprawozdanie z działalności
Komitetu Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie
za rok 2018

Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie powstał w 1988 roku, jego siedzibą jest Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Rynek 3. Celem Komitetu jest opieka nad zabytkami kultury żydowskiej na terenie byłej Galicji. Komitet ponadto popularyzuje wiedzę o historii i kulturze Żydów polskich, dąży do zbliżenia między Polakami/chrześcijanami i Żydami, wspiera i organizuje przedsięwzięcia badawcze i naukowe związane z kulturą i zabytkami żydowskimi w byłej Galicji a także historią i kulturą innych mniejszości zamieszkującymi ten region.

Od 1 stycznia 2019 Komitet posiada nowy własny lokal - Biuro Komitetu - przy Placu Rybnym nr 5, z oknami wychodzącymi na Plac Starej Synagogi, gdzie znajduje się zabytkowa bima, pozostałość po zniszczonej przez Niemców Starej Synagodze.

Najważniejszym przedsięwzięciem Komitetu w 2018 r. była realizacja grantu *Renowacja zabytkowego cmentarza żydowskiego w Tarnowie*, finansowanego z funduszy UE (RPMP.06.01.01-12-00152/16). Zgodnie z kosztorysem wartość całości Projektu wynosi **2 992 685,06 zł (ca 880 000 \$)**. Dotacja wynosi 75% kosztów - 2 244 513,76 zł (w tym: dotacja z UE - 2 094 879,50 zł; dotacja Państwa - 49 634,26 zł). Pozostałe 25% kosztów projektu - 748 171,30 zł - Komitet musi wnieść w formie wkładu własnego. Ponieważ Komitet ponosi w trakcie realizacji zadania dodatkowe koszty, które nie są uwzględnione w projekcie, **kwota niezbędna do pełnej realizacji Projektu, jaką musimy zebrać wynosi ok. 800 000 zł (235 000 \$)**.

Umowa z Grantodawcą została podpisana w marcu 2017, a z wykonawcą wyłonionym w drodze przetargu - w sierpniu. Termin zakończenia zadania ustalono na 31.12.2018.

W trakcie realizacji zadania okazało się, że nie jesteśmy w stanie zebrać odpowiedniej kwoty wkładu własnego w terminie określonym datą zakończenia Projektu. Na prośbę Komitetu Grantodawca zgodził się przedłużyć termin realizacji Projektu do 31.06.2019.

W proces pozyskiwania funduszy bardzo aktywnie włączyli się nasi przyjaciele, zwłaszcza Jill Leibman, Elizabeth Szancer, Dan Oren i Gerald Vineberg. Sporą pomoc okazał również właściciel restauracji „żydowskiej” Krzysztof Chuderski.

W latach 2017-2018 udało nam się zebrać z różnych źródeł niemal 600 000 zł (Minister Kultury – 271 000 zł; Miasto Tarnów – 50 000 zł; donatorzy – 142 000 zł w 2017 i 138 000 zł w 2018 = 280 000 zł). Z tego wyliczenia wynika, że do zakończenia brakuje Projektu (ok.) 200 000 zł.

Informacje o donatorach i wysokości pozyskanych sum można śledzić na www.kirkut-tarnow.pl. Tam również zamieszczamy bieżące informacje o stanie prac na cmentarzu. Do końca roku 2018 został wykonany nowy mur ogrodzenia od strony północnej, odnowiono ogrodzenie metalowe od strony ul. Słonecznej, poddano renowacji Pomnik Główny oraz 90 ze 100 zaplanowanych do remontu nagrobków. Ponadto: wykonana została rampa/podjazd do furtki wschodniej dla wózków inwalidzkich; zakończono prace zewnętrzne przy budynku pogrzebowym; przygotowano ścieżki do utwardzenia; zabezpieczono fragmenty oryginalnego muru od strony ul. Słonecznej; wycięto kilkanaście drzew rosnących w linii nowego ogrodzenia. Oddzielnym zadaniem była inwentaryzacja ocalałych nagrobków, zakończona dokumentacją ok. 5000 inskrypcji. Pozostały do wykonania następujące prace: remont muru ogrodzenia od strony wschodniej (ul. Starodąbrowska); remont ścieżek; instalacje oświetleniowe; dokończenie renowacji nagrobków; wystawa historyczna w budynku pogrzebowym; opracowanie materiałów informacyjnych i wydanie w formie drukowanej i elektronicznej. Ogólnie można określić stan zaawansowania prac na ok. 2/3-3/4 planu.

Osoby pracujące przy projekcie *Renowacja cmentarza* odpowiadają na setki zapytań przysyłanych emailami, na FB etc. dotyczących genealogii rodzin żydowskich, własności, historii rodzinnych etc. Jest to jeden z większych problemów naszego Biura, nadmiar korespondencji, pytań, wizyt itp., który wymaga wzmocnienia naszej małej ekipy dodatkową osobą. W 2018 r. pozyskano 2 stażystów na okresy ponad półroczne.

Niezależnie od priorytetowego zadania, renowacji cmentarza, Komitet prowadził tradycyjną działalność, na którą złożyły się następujące projekty i zadania:

1. Galicjaner Sztetl. Dni Pamięci Żydów Galicyjskich. W ramach Projektu, finansowanego przez Miasto Tarnów (35 000 Zł) odbyły się w dn. 14-17 czerwca następujące wydarzenia:

- Spotkanie modlitwne w Lesie Buczyzna (Zbylitowska Góra) – miejsce zagłady tarnowskich Żydów,
- Marsz Pamięci – z dawnego Placu Magdeburskiego (miejsce koncentracji i wywozu Żydów na śmierć) na Cmentarz,
- Otwarcie wystawy fotograficznej Darka Kobylańskiego *Szachrit. Modlitwa poranna pod Bimą*,
- Otwarta Brama Cmentarza – oprowadzanie po cmentarzu żydowskim,
- Koncerty pod Bimą - wystąpiły zespoły: *TaShma Orchestra* (NY), *Klezmafour* (PL), *Porto Meskla* (PL), *Orkiestra Klezmerska Teatru Sejneńskiego* (PL);
- Orkiestra Klezmerska Teatru Sejneńskiego wystąpiła też Dąbrowie Tarnowskiej.

2. Prace przy innych cmentarzach

- W 2018 r. Komitet konsultował dokumentację remontu cmentarza żydowskiego w Przemyślu a także wspomaga usiłowania odzyskania terenu cmentarza w Jaślikach i Mielcu.
- W 2017 r. Komitet pośredniczył przy remontach kolejnych nagrobków, zleczanych przez rodziny pochowanych na naszym cmentarzu.

3. Strażnicy Bimy. Projekt finansowany z budżetu Miasta Tarnowa (10 000 Zł). Od czerwca do września 2 wolontariuszy pełniło dyżur po Bimą, uświadamiając mieszkańców Tarnowa i turystów o powadze tego miejsca, rozdając ulotki z informacją o Starej Synagodze i zbiórce funduszy na renowację Cmentarza. Plac został oznakowany piktogramami zalecającymi odpowiednie zachowania (nie wprowadzaj psów, nie graj w piłkę, nie pij alkoholu...).

4. **Międzynarodowy Tabor Pamięci Romów.** 23 edycja projektu organizowanego przez Muzeum Okręgowe w Tarnowie. Projekt finansowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (30 000 Zł). Projekt promujący historię i kulturę Romów.

5. **Rudi im Krieg.** Wydanie niemieckojęzycznej wersji książki Natalii Gancarz Mietek na wojnie, sfinansowanej przez Ambasadę Austrii w Warszawie (tłumaczenie), Ministra Edukacji Austrii, Fundację Pamięci Ofiar Auschwitz-Birkenau i Miasto Tarnów (9 500 Zł).

sowanej przez Ambasadę Austrii w Warszawie (tłumaczenie), Ministra Edukacji Austrii, Fundację Pamięci Ofiar Auschwitz-Birkenau i Miasto Tarnów (9 500 Zł).

6. **Święto Sukkot.** 30 września. Jednodniowe zdarzenie Pod Bimą sfinansowane przez restaurację Stara Łażnia i kawiarnię Nosh.

7. **Chanuka.** 3 grudnia. Jednodniowe zdarzenie Pod Bimą sfinansowane przez Miasto Tarnów (2 500 zł)

i restaurację Stara Łaźnia.

8. Wigilia Pod Bimą. Wigilia zorganizowana dla bezdomnych i przypadkowych przechodniów, sfinansowana przez restaurację Stara Łaźnia.

Plany na rok 2019

- Kontynuacja i zakończenie remontu cmentarza - czerwiec.
- Galicjaner Sztetl. Dni Pamięci Żydów Galicyjskich- czerwiec.
- Międzynarodowy tabor Pamięci Romów – lipiec.
- Tarnowscy Sprawiedliwi. Konferencja – październik.

Wszystkim ofiarodawcom serdecznie dziękujemy i liczymy na kolejne wpłaty na naszą działalność.

Prezes Zarządu Adam Bartosz

V-ce Prezesi Jerry Bergman, Janusz Bogacz

